

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד
ר' **משה שניצר** ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה החשובה רודפת צדקה וחסד
מרת **ורדה שניצר** ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 726

מסכת עירובין מ"ד - נ' ♦ שביעית ג', ד' - ג', ח'

בס"ד, י"א אייר תשע"ג

השבוע בגליון

- שיטתו של הגר"א בענייני עירוב תחומין
- איסור תחומין ביום טוב
- תחום שבת לכלים
- לעולם "הלכה כרבי עקיבא מחבירו" - מדוע?
- הכרעת גדולי הדורות
- הכרעות בין רב לשמואל
- האם יש לחשוש למראית העין של עוברים ושבים?

דבר העורך

קרן הבצל

לאחר מעשה הרהרתי ביני לבין עצמי, כי יתכן שהוא סיים זה עתה דיון כוחני ותוקפני מול פקדי שומה, בעת שייצג את לקוחותיו עתירי ההון, ושעות ארוכות אלו הן שהשפיעו עליו להכנס, לשבת ולהתחיל לדבר, בטרם יהיה סיפק בידי לומר לו שעליו לפנות לחדר אחר. הוא היה זקוק לאחראי על הקמת והפעלת שיעורים במקומות עבודה, כדי להתייעץ עמו לגבי הקמת שיעור במשרדו עבור עובדיו - תופעה ההולכת ומתפשטת בכל רחבי הארץ - אך בטעות נכנס לחדרי, התיישב על כסא והחל לומר את דבריו. כך או כך, לא עצרתי אותו. הוא דיבר כל כך מעניין. כל רגע אמרתי לעצמי, הנה, כבר יגמור את המשפט ואסביר לו כי עליו לפנות לחדר השני. אך משפט גרר משפט, הוא תיאר את הדברים בצבע וורוד, מלווה אותם בתנועות ידיים נמרצות, עד שסיים את דבריו והסברתי לו, כי ממתנינים לו בחדר הסמוך. הוא התבונן בי, רגע, אתה רשמת את הדברים, זה יהיה ב"דבר העורך?".

"למה לא?!", השבתי.
הוא לא התנגד.

★ ★ ★

טרם נצטט את תמליל השיחה חובה לציין, כי זו תקופה ארוכהשכל הבא במגע עם הרבנים מגידי שיעור הדף היומי חש כי הדף היומי עלה מדרגה. אפשר לומר בזהירות, כי אנו חווים שלב נוסף במהפכת הדף היומי. בעיני רבים הוא כבר אינו מוגדר כ"משימה", "חובה" או "מטלה", אלא כזכות וכהנאה שאין לה תחליף, כפי שכל יהודי מתפלל בכל בוקר "והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו ובפיות עמך בית ישראל".

דף מה/ב ספק דדבריהם

שיטתו של הגר"א בענייני עירוב תחומין

קיימת מחלוקת גדולה בין הראשונים אם איסור תחומין מן התורה או מדרבנן. איסור תחומין קובע, כי אין אדם רשאי לצאת מעבר לאלפיים אמה ממקום שהותו בשבת. יש אומרים כי איסור זה מן התורה, יש אומרים כי הוא מדרבנן, ויש אומרים כי התורה אסרה על יציאה מחוץ ל"ב מיל, ורבנן תקנו שאין לצאת יותר מאלפיים אמה [אלפיים אמה = מיל].

בספר קרית אריאל (פ"א הערה ה'), להרב הגאון אפרים אריאל בוקוולד שליט"א, מביא את ראייתו של הגאון מוילנא זצ"ל מסוגייתנו, ואת ארבע ההכרעות ההלכתיות הנלמדות מראייתו של הגר"א, כלהלן.

גמרתנו מביאה ברייתא בה נאמר, כי ביום טוב מותר לטלטל מי גשמים שירדו בו ביום. הגמרא מקשה על כך, כי יתכן שהמים שבתו בכניסת יום טוב במקום אחר, באוקיינוס, טרם התאיידותם והפיכתם לעננים [לדעת ר"א], או שכבר היו עננים אך שהו במקום מרוחק, וממילא אסור לטלטלם, שהרי כלי שקנה שביתה במקום מסויים בערב יום טוב וביום טוב הוא יצא מחוץ לתחום, אסור לטלטלו.

שני תירוצים מתרצת הגמרא, אחד מהם הוא, ובו נתמקד, כי מאחר שספק הדבר, אם היו בכניסת יום טוב מחוץ לתחום שבת אם לאו, הותר הדבר, מפני שאיסור תחומין הוא דין דרבנן, וספק דרבנן לקולא. כלומר, לפנינו ספק אם מים אלו שהו במקום רחוק בכניסת שבת ובמהלך השבת נדדו למקום אחר ויצאו מתחום שבת שלהם.

הגאון מוילנא זצ"ל למד את גמרתנו וקבע כי ממנה "ראיה גדולה", שאיסור תחומין הוא מדרבנן בלבד, גם מעבר ל"ב מיל, שהרי הגמרא אומרת שהספק על אודות הגשם שירד ביום טוב, הוא ספק מדרבנן, והעננים הרי מרחיקים נדוד הרבה מעבר ל"ב מיל. ברור, איפוא, כי לדעת התלמוד הבבלי איסור תחומין לעולם אינו מן התורה, גם למרחק שמעבר ל"ב מיל.

צעילוי נשמת

הר"ר **אברהם פסח סקורניק** ז"ל
ב"ר צבי יהודה ז"ל
נלב"ע י"ג באייר תשמ"ו
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו ידידו פרופ' הר"ר יהודה גבריאל סקורניק ומשפ' שיחיו - ת"א

צעילוי נשמת

ר' **בנימין (בענו) צאודרר** ז"ל
ב"ר יונה הי"ד נלב"ע י"ב באייר תשס"ב
ומרת **מינה צאודרר** ע"ה
ב"ר מרדכי ז"ל נלב"ע י"ח בתמוז תשס"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י משפ' גוטמן שיחיו - פ"ת

צעילוי נשמת

הר"ר **מאיר סנד** ז"ל
ב"ר בן ציון ז"ל
נלב"ע י"ד באייר תשמ"ט
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידו משפ' סנד שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **פרחיה גור** ע"ה ב"ר דוד זיכר ז"ל
נלב"ע י"ב באייר תשס"ט **תנצב"ה**
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

ברם, עיון בספרי הראשונים העוסקים במחלוקת זו מעלה, כי קיימות ארבע סיבות שונות לדחות ראייה זו מן הברייתא, ועצם העובדה שהגר"א לא התחשב בהן, מוכיחה את דעתו בארבע סוגיות אלו, אשר כל אחת מהן חשובה ויסודית ביותר בהגדרת איסור תחומין.

בשורות הבאות נסקור בקצרה נידונים אלו.

איסור תחומין ביום טוב: ברייתא זו עוסקת ביום טוב. אפשר לדחות את הראייה ממנה בטענה, כי הראשונים הסוברים שאיסור תחומין הוא מן התורה, מתייחסים לשבת קודש בלבד, ואילו ביום טוב אף הם מודים כי הוא מדרבנן בלבד. ברם, הגר"א הבין כי לראשונים אלו אין כל הבדל בין שבת ליום טוב, ולפיכך הראייה תקפה [אכן כך נקטו הראשונים והפוסקים. אולם, דעת הפרי חדש והטורי אבן שתחומין ביום טוב מדרבנן, וכ"ר"א בן הרמב"ם, ועיין שער הציון סימן תקפ"ו ס"ק קכ"ב].

תחום שבת לכלים: גם אם נניח שלפי הראשונים הסוברים שאיסור תחומין מן התורה, אין הבדל בין שבת לבין יום טוב, אפשר היה לדחות את הראייה בכך, שאין הדברים אמורים אלא לגבי אנשים, ולא לגבי חפצים - הללו אינם כלולים באיסור תחומין כלל, וחכמים הם שהחילו עליהם את גדרי איסור תחומין, וממילא מובן מדוע הספק שלפנינו מוגדר כספק דרבנן. אולם, הגר"א למד כי לפי ראשונים אלו איסור תחומין מן התורה כולל גם חפצים (עיין רמב"ן מ"ג; חזו"א סימן קי"ב י"ב; רשב"א ז"ב; מהרלב"ה; ביאור הלכה סימן ת"ד ד"ה למאן).

היצא מן התחום אסור בטלטול: הראייה מן הברייתא מבוססת על כך שאסור לטלטל יותר מארבע אמות את הגשם שיצא מחוץ לתחום שבת. כלומר, לאחר שיצא מתחום שבת, אסור לטלטלו יותר מארבע אמות. אפשר היה לדחות את הראייה בכך שאיסור זה אינו אלא מדרבנן, אך מן התורה היוצא מחוץ לתחום שבת אינו מוגבל שלא לנוע מחוץ לד' אמותיו. אולם הגר"א הבין כי איסור זה הוא מן התורה, ולפיכך הראייה תקפה.

היצא מן התחום בהיתר: גם אם נניח כי אכן היוצא מתחום שבת מוגבל לד' אמותיו, יכולים היינו לדחות ולומר, כי אין הדברים אמורים אלא ביציאה מחוץ לתחום באיסור, וכגון, אדם שיצא מחוץ לתחום, או אדם שהוציא כלי מחוץ לתחום, שבכך עבר על איסור. ברם, הגשם הרי נודד לבדו וכמובן אינו עובר על איסור ביציאתו מתחום שבת. שמא בכהאי גוונא לא נקבע שאסור להוציא מד' אמותיו. הגר"א הבין, כי אין לחלק בין המקרים, ולפיכך הראייה מן הברייתא תקפה (לגבי שני הנידונים האחרונים, עיין רמב"ן מג"א; תוספות ישנים, יומא ס"א - נדפס ע"ד ח"א/ח; חזו"א סימן פ' ד"ה מ"ב). [בבית מדרשנו הוסיפו, כי דעת הגר"א להוכיח מגמרתנו, היא כפי הנראה מסתימת לשון הגמרא שהוא ספק דרבנן, והגמרא אינה מוסיפה כל סיבה ונימוק לכך, ואף שגם הגר"א ידע כי יש מקום לחילוקים הנ"ל, מעצם לשון גמרתנו הכריע שבכל איסור תחומין ספיקו לקולא].

דף מו/ב הלכה כרבי עקיבא מחבירו

לעולם "הלכה כרבי עקיבא מחבירו" - מדוע?

שאלה גדולה נשאל רבינו הגאון רבי יאיר חיים בכרך זצ"ל, בעל חוות יאיר (שו"ת, סימן צ"ד).

ברחבי התלמוד מצויים כללי הלכה רבים, לפיהם במחלוקות שבין תנא פלוני לתנא פלוני הלכה כדברי אחד מהם, וכגון, הכלל המופיע בגמרתנו: "הלכה כרבי עקיבא מחבירו". השאלה המתבקשת היא, האם באמת לא היתה אף לא מחלוקת אחת בה בר הפלוגתא של רבי עקיבא כיוון אל האמת?

הכרעת גדולי הדורות: החוות יאיר כותב, כי אכן קיימות מחלוקות אחדות שבהן צודק בר הפלוגתא, אך בימי רב אשי, עת התאספו כל גדולי הדור וקיבצו את המשניות, הברייתות, המימרות והמחלוקות שבכל הדורות, כאשר ידעו על גדולת תנא או אמורא, פסקו כמותו בכל מקום, למעט מקומות מיוחדים בהם הורו שאין הלכה כמותו.

הכרעות בין רב לשמואל: הסבר זה אינו הולם את הכלל הידוע "הלכתא כרב באיסורי וכשמואל בדיני", שהרי אם אחד מהם היה גדול מחבירו, היה מן הראוי לפסוק הלכה כמותו הן בדיני ממונות והן בדיני איסור והיתר. הוא מציע בזהירות גדולה אפשרות, כי שמואל היה מופלג בעניינים עיוניים, ולפיכך סמכו עליו בשאלות הנוגעות לענייני ממון, אך בשאלות הנוגעות לאיסור והיתר,

מגיד שיעור בדף היומי מספר על יהודי שעדיין אינו שומר תורה ומצוות, המשתתף בשיעור הדף היומי ואינו חדל לספוק את כפיו בהנאה, שמחתו פורצת כל העת, "כל כך יפה. משהו. נפלא". מגיד שיעור אחר מספר בהתרגשות על יהודי שמתפרנס מגזיזת שער מגולגולתיהם של בני אדם, אשר לפני שנים אחדות קיבל על עצמו עול תורה ומצוות, ובתקופה האחרונה הוא מגיע לשיעור "מוכן"; הוא מכין את הדף היומי, כולל "תוספות"! אין ספק, מאמציהם הבלתי נלאים של הרבנים מגידי השיעורים, ראויים להערכה ולהוקרה בפי- כל, ואשריהם שהם זוכים לאכול בעצמם את פרי עמלם. משתתפי כל שיעור יכולים בוודאי לספר על הטרחה ועל המאמצים שמשקיע מגיד השיעור "שלהם", ואנו נציין במסגרת מצומצמת זו מגיד שיעור צנוע הראוי להעלותו על נס, שבתו בת השבע נכוחה קשות ממים רותחים, ובמשך כל תקופת שהותה בבית החולים ואחר כך בבית, לא החסיר אף יום אחד משיעורו!

★ ★ ★

איש שיחי המדובר, עורך דין מפורסם, כך התברר לי אחר כך, התפעל באופן טבעי בהקשר המשיק לתחום עניינו. אכן, זה תפקידו המרכזי של מגיד השיעור, ליצור קשר ועניין בין כל לומד לבין הגמרא. עליו להכיר את תפקידו ואת מקצועו של כל אחד ממשתתפי השיעור, ולהאהיב עליו את הגמרא באופן אישי.

את המשפט הראשון בו פתח את דבריו, יכולים היום לומר למעלה משנים עשר אלף איש ברחבי הארץ: "בזכות מאורות הדף היומי קבעתי עיתים לתורה בבית הכנסת שבאזור מגורי. זה שנים רבות לא החזקתי גמרא ביד, וכעת אני לומד תורה בכל יום".

כה המשיך האיש לספר:

אני עורך דין.

אחד מחברי הטובים בחר מזה שנים להתמקד באיתור פרצות בחוק, הליכה בין הטיפות, ובאמצעות להטוטים משפטיים הוא מצליח להוציא זכאים את רוב לקוחותיו. צריך להבין שהאנשים שהמציאו את החוקים וכתבו אותם, השקיעו פחות זמן ומחשבה, בניסוחם ובפרטיהם, מכפי שאני ושותפי לעבודה משקיעים כדי למצוא את הליקויים שבלשון החוק, ומכאן הצלחנו. **את** השריאתו להתמקד דווקא בתחום זה הוא שאב מסיתור מעניין אותו שמע בתחילת דרכו המקצועית.

היה זה בימי שלטון המנדט הבריטי בארץ ישראל, בתקופת מלחמת העולם השנייה, שנים ספורות לפני הקמת מדינת ישראל. סוחר לא שציית להוראות חוק שקבע כי אין לייבא מזון ללא אישור השלטונות, נתפס, נחקר, נעצר והועמד לדין.

הברנש הנועז שהעמד לדין הודה בחקירתו כי העביר קרון בצל ממצרים לשטחי ארץ ישראל, והכל צפוי כי יישב בכלא שנים ארוכות.

עד... שנשכר עברו עורך דין מוצלח.

בית המשפט התכנס וכתב האישום הוקרא בקול מונוטוני. או אז נעמד הסגור על רגליו ובפיו בקשה אחת: "ברצוני לשמוע מלה במלה את נוסח החוק בעטיו מואשם מרשי". בקשתו מולאה, והכל לקו בהלם. נוסח החוק קבע במפורש: "אין להעביר מזון, לא בדרך הים ולא בדרך האוויר".

הוא לא היה צריך להסביר מאומה. קרון הבצל לא הועבר בדרכי הים ואף לא בדרכי האוויר... השופט נאלץ לשחררו על אחר, ושמו של עורך הדין נישא לשם ולתהילה.

ניצד השתרבב מחדל כה בולט לנוסח החוק? התברר, כי הבריטים אשר שלטו באזור בתקופה זו, ייבאו מארצם חוקים שונים ככתבם ולשונם, בין היתר את חוק איסור יבוא המזון. בריטניה, כידוע, היא אי מוקף ים. אליה אי אפשר לייבא מזון בדרך היבשה... החוק הועתק בנוסחו המקורי לארץ ישראל והנאשם הפך באחת לזכאי. **הכל** ידעו כי אותו ברנש עבר על כוונת המחוקק, אך לא על החוק...

נפסק לעולם כרב. החוות יאיר נזהר ביותר בדבריו אלה והוא כותב: "כך יש לומר בדרך אפשר ואחר בקשת המחילה מעצמותיהם הקדושות..."

ראוי לציין כי בדברי הרא"ש (ב"ק פ"ד סימן ד') מבואר כדרכו של החוות יאיר. הרא"ש מסביר את הכלל "הלכה כרב באיסורי וכשמואל בדיני" באופן הבא: "דמאיזה טעם עשו חכמי הגמרא כלל זה לפסוק הלכה כשמואל בדיני וכרב באיסורי בכל מקום, לפי שידעו ששמואל היה רגיל לפסוק דינין, ולכך היה מדקדק בהן ויורד לעומקן ומשכיל על כל דבר אמת. וכן רב היה רגיל לדקדק בהוראת איסור והיתר, לכך סמכו על הוראותיו לענייני איסור והיתר" (וע"ש נפק"מ לדינא שביאר לפי"ז, ועיין בדברי הגרי"י זצ"ל להלן שהביא דברי הרא"ש). מדברי הרא"ש מתבאר, כי עסקו היותר קבוע של רב היה בהלכות איסור והיתר, ועסקו היותר קבוע של שמואל היה בדיני ממונות.

תשובה חדשנית ומעניינת ביותר פרסם הגרי"י ירושלימסקי זצ"ל, רבה של איהומן, שהיה חתנו של הרידב"ז מסלוצק זצ"ל וחותנו של הגרי"י אברמסקי זצ"ל (קובץ מאמרים להגרי"י אברמסקי).

הוא כותב שכאשר רבינו הקדוש ובני דורו סדרו את המשניות, וכאשר רב אשי ורבינא סידרו את התלמוד הבבלי, הם נשאו ונתנו בכל דין ודין, בכל הסברות שעמדו לצד כל שיטה ואף במחלוקות אותן הכריעו. פעמים רבות הם הנציחו את המחלוקת לדורות ולא השמיטו את הצד שההלכה לא נפסקה כמותו, מפני שמן הסברות שעמו, או מן המשא ומתן התלמודי שבין הצדדים, אפשר יתן להסיק וללמוד רבות למקומות אחרים.

עמדו, איפוא, בפניהם, שתי מטרות, שקיום אחת מהן מערער את קיום זולתה. אם תפורסמה המחלוקת כמות שהן, יקשה להעביר לדורות הבאים כיצד הוכרעה המחלוקת, ואף על פי שיאמרו כי במחלוקת זו הוכרע כך וכך ובמחלוקת אחרת הוכרע כך וכך, ריבוי המחלוקות יקשה על זכירת הכרעת ההלכה. מאידך, אם יותירו לדורות את הכרעת ההלכה בלבד וישמיטו את הצדדים החולקים עליה, יאבד לעד אוצר בלום של דרישת התורה.

לפיכך החליטו החכמים, כי יבדקו בכל צרור מחלוקות שבין תנא לתנא, או בין אמורא לאמורא, כמי מהם הוכרעו רוב המחלוקות. או אז הודיעו, כי במחלוקת שבין פלוני לבין פלוני הלכה כפלוני. ואילו את המחלוקות האחרות, שבהן לא הוכרעה הלכה כמותו, לא הזכירו בשמו! וכגון, לאחר שנוכחו לדעת, כי ברוב המחלוקות שבדיני ממון שבין רב לשמואל - הלכה כשמואל, הודיעו כי "הלכה כשמואל בדיני", ואילו את המחלוקות שביניהם בדיני ממון אשר נפסקו כרב, לא פרסמו מחלוקת בין רב לשמואל, אלא פרסמו כי בהלכה פלונית הלכה כך וכך (ועיין קובץ שיעורים לגר"א וסרמן זצ"ל בבא בתרא אות תצ"ט ובאות רע"ב).

מאמר על משנה מסדר זרעים הנלמדת עם הדף היומי

משנה, שביעית, פרק ג' משנה א': מאימתי מוציאין זבלים לאשפתות - משיפסקו עובדי עבודה

האם יש לחשוש ל'מראית העין' של עוברים ושבים?

בשביעית אסור לזבל את האדמה לפי שזו היא פעולה הדומה לחרישה, המטייבת את הקרקע. בתקופת המשנה נהגו עובדי האדמה לערום בשדותיהם מצבורי זבל-בהמות וזבל מן הצומח. מצבורים אלה, שכונו "אשפתות", נוצרו על ידי בעלי השדות, אשר מעת לעת היו מפנים את הזבל אל האשפתות, ובעת הצורך פיזרוהו על פני השדה. מן הדין, אין כל איסור לפנות זבל לאשפתות בשביעית, אך חכמים הורו להימנע מכך בעונות שבהם עלול להתעורר חשד כי הפינוי נעשה לצורך זיבול בשביעית.

ברם, מעת שלא יחשדו במוציא הזבל כי יש בכוונתו לזבל את שדהו לשנה זו, מותר להוציא זבלים אלו. לדעת רבי מאיר, מעת שיהודים העוברים על האיסור פוסקים לזבל את שדותיהם, מותר להוציא את הזבל לאשפתות בשדה. בירושלמי נאמר כי אף אם הם פוסקים לזבל שדי-בעל ומוסיפים לזבל שדי-שלחין, רשאים בעלי שדו-בעל לפנות את הזבל לאשפה, שהרי בני העיר יודעים כי אין להם שדה שלחין (ראה תוספות יום טוב, פרק ג', משנה א').

שואל הירושלמי: ומה בדבר אורחים שאינם בני העיר? אמר רבי יוסי: לא חששו לעוברים ושבים מפני מראית העין.

אתה מבין. לא פעם אתה שומע על אי אלו אנשים שיצאו זכאים בזכות פרצה שהתגלתה בחוק. אני לומד גמרא כבר שנים אחדות. דיברתי עם חברים למקצוע, גם הם לומדים דף היומי. לא מצאנו פרצה אחת! העולם משתנה באופן בלתי ייאמן, ואותם החוקים מתאימים לכולם.

כמובן, הוא מוסיף בענווה מתבקשת. "אין צורך בחיזוקים שלי או של עמיתים לאמינות התורה, היא ניתנה לעם ישראל על ידי בורא עולם. נקודה. אך רק רציתי להסביר בכך, מדוע אני מעוניין שתפתחו שיעור דף יומי גם במשרדי, כדי שעשרים ושניים האנשים העובדים אצלי, יזכו גם הם ליהנות מן האמת".

★ ★ ★

כימים אלו נפתח השיעור במשרדו של היהודי הנכבד.
עוד עשרים ושניים יהודים הצטרפו לגיוון הדף היומי.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 344 בני ברק. טל: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

צעילוי נשמת

הר"ר **משה אלתר ארדן** ז"ל

ב"ר מיכאל ז"ל

נלב"ע י"א באייר תשמ"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **ישראל בן דוד** ז"ל

בן הר"ר דוד צבי הכהן

נלב"ע י"ב באייר תשנ"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י כלתו גב' שולמית לוקר תחי'

לצעילוי נשמת

הר"ר **דוד אורי וקסלר** ז"ל

ב"ר שמואל ז"ל נלב"ע י"ב באייר תשס"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

לצעילוי נשמת

מרת **יהודית אידה פרסלר** ע"ה

בת הרב שמואל יום טוב הלוי ופסה ברוט ז"ל

נלב"ע י"א באייר תשס"ז **תנצב"ה**

הונצחה ע"י בעלה ידידנו

ר' **אברהם פרסלר** ומשפ' שיחיו - ת"א

מוקדש לעילוי נשמת

מרת **ינטל רוזנצווייג-קוטנר** ע"ה

ב"ר שמעון ומלכה ז"ל נלב"ע י"ב באייר תש"ב

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

פנינים

דף מה/א מי שישב בדרך ועמד וראה

הלכות תחומין אצל יעקב אבינו

על הפסוק "ויבא יעקב שלם... ויחן את פני העיר" (בראשית לג/יח) נאמר במדרש, כי "נכנס בערב שבת עם דמדומי חמה מבעוד יום, וקבע תחומין מבעוד יום, הדא אמרה ששמר יעקב את השבת קודם שנתן". בעל עץ יוסף מפרש כי יעקב אבינו נהג כשיטת רבי מאיר כאן. דעתו היתה להכנס לעיר מבעוד יום. ברם, כשהגיעה שבת היה בסמוך לה ובתוך תחומה, אלא שלא ידע זאת, לפיכך, בשבת עצמה לא יכול היה להכנס וללכת בכל העיר. זהו פירוש הפסוק "ויחן את פני העיר" - לפני העיר ולא בתוכה, שם בלבד נקבע תחומו.

דף מה/א מעשה ברבי טרפון שהיה מהלך בדרך וחשכה לו, ולן חוץ לעיר, לשחרית מצאוהו רועי בקר, אמרו לו רבי העיר לפניך הכנס, נכנס וישב בבית המדרש ודרש כל היום כולו.

מדוע לן רבי טרפון מחוץ לעיר

כתב הרה"ק רבי שלמה הכהן מרדומסק, זיע"א: "ולכאורה תמוה מה שייכות להדרשה שדרש כל היום מפני שלן עתה חוץ לעיר? אך הרמז על הנ"ל כי כאשר ראה כי אירע לו כזאת ללון בליל שבת קודש חוץ לעיר בלתי ידיעתו שהיה סמוך לעיר, אז הבין בדעתו כי לא לחינם אירע לו כזאת רק משמים עיכבוהו כדי להעלות הניצוצי קודש אשר נדחו חוץ לעיר... ובפרט בליל שבת [הזמן מתאים לזה] אשר היה מנהגם של הקדמונים ללכת לשדה לקבל שבת... לכן גם עתה בקבלת שבת אנו מהפכים לצד המערב בשעה שאומרים בואי בשלום - הוא גם כן לקבץ הנדחים מבחוץ לבוא התיקונם..." (תפארת שלמה, מצורע ועי"ש בפרשת חיי שרה).

בעל מגן אברהם (או"ח, סימן רמ"ד, סעיף א') מקשה מדברי הירושלמי הללו על דברי הרמ"א. בשולחן ערוך (שם) שהמוסר מלאכה לנכרי שתיעשה במקומו של היהודי, כגון לקצור שדהו, חייב למחות בו אם הנכרי בא לעשותה בשבת, שמא יחשדו ביהודי שהורה לו לעשותה בשבת. הוראה זו תקפה גם אם אותו יהודי מתגורר בגפו בין נכרים, והרמ"א מנמקה בכך שאורחים יהודים שיזדמנו למקום יחשדו בו. הא כיצד? הרי בירושלמי נאמר כי אין לחשוש מפני מראית עין של עוברים ושבים?

קושיא זו הטרידה פוסקים רבים, והם השיבו עליה במיגוון תירוצים:

המגן אברהם עצמו תירץ שבשביעית בלבד הקילו. סתם ולא פירש מדוע הקלו. בעל נודע ביהודה (שו"ת, תניא, או"ח סימן י"ב) כתב שהקילו בה לפי שאין איסורה חמור כאיסור שבת. החתם סופר (בהגהותיו לשו"ע שם) הבין בדבריו שאין איסורה חמור לפי שהוא מדברי חכמים, אך הוא תמה על כך: הרי גם איסור אמירה לנכרי לעשות מלאכה בשבת, אינו אלא מדברי חכמים! בעל ישועות יעקב (סימן רמ"ד, ס"ק ד') הסביר שהקילו בה לפי שהיא נוהגת בזמן ארוך, שנה תמימה, לעומת השבת, שאינה אלא יום אחד.

אחרים כתבו שבמלאכת זיבול הקילו, לפי שאינה אסורה בשביעית - אפילו כששביעית מן התורה - אלא מדברי סופרים (תפארת ישראל, כאן, בועז, אות א'; וכן כתב משנה ראשונה), לעומת המלאכה שעושה הנכרי [כגון שהוא קוצר בשדה], שהיא אסורה על ישראל מן התורה, ולפיכך היא חמורה יותר. תירוצו מחודד כותב החתם סופר (בהגהותיו שם): כאשר כל בני העיר נכרים, יש מקום יותר לחשוש מחשדם של האורחים!... וכך הם דבריו: אורח הבא לעיר ורואה דבר הנראה כאיסור, אינו תולה זאת באדם המחפש לעבור איסור בפרהסיא. כאשר הוא רואה אדם אוסף זבלו בריש גלי, הרי הוא אומר לעצמו, הואיל ואדם זה מפנה את זבלו לשדהו בפומבי בודאי אינו עובר עבירה, וגם ידוע לבני עירו שאין לו שדה בית השלחין. לא כן כאשר אדם בא לעיר ורואה נכרי עושה עבודה עבור יהודי, הרי אין הדבר נעשה בפרהסיא, שכן כל בני העיר נכרים המה, ודווקא במקרה זה יש מקום לחשוד שהיהודי אמר לנכרי לעשות מלאכה זו עבורו, מאחר שאין יהודי רואהו...

**"מאורות השבת"
מאחד את המשפחה**

**ממשיכים להתענג בשבת
עם מאורות השבת כרך י"ד "מעגל השנה"**

- חול המועד • ספירת העומר • יום-טוב • שבת • ראש חודש
- ימי בין הזמנים • ראש השנה • עשרת ימי תשובה • סוכה

ניתן להשיג במאורות הדף היומי בטלפון:

1-700-500-151

ובחנויות המזבחות. הפצה ראשית יפה נוף

